

Resumé af forskningskortlægningen ”Pædagogisk ledelse”

Indledning

Forskningskortlægningen samler resultaterne af nationale og internationale undersøgelser om pædagogisk ledelse af høj kvalitet og præsenterer på baggrund heraf metoder, redskaber og indsatser med effekt på elevernes læring. Det er dog væsentligt at understrege, at der med afsæt i denne kortlægning ikke kan gives en enkel opskrift på, hvordan ledelsesopgaven og reformarbejdet gribes an.

Forskningskortlægningen giver derimod et indblik i praksisser og indsatser om pædagogisk ledelse, der kan have en positiv effekt på elevernes læring, og kaster lys over forskellige dimensioner af pædagogisk ledelse, og hvordan dertilhørende ledelsesopgaver og -praksisser har potentiale til at fremme elevernes faglige udvikling (primært) og elevernes trivselsmæssige og alsidige udvikling (sekundært).

De fem temaer, der repræsenterer forskellige dimensioner af pædagogisk ledelse

Der er identificeret fem temaer, der hver især repræsenterer forskellige dimensioner af pædagogisk ledelse og indeholder ledelsesopgaver og -praksisser, der på et overordnet plan kan være med til at højne kvaliteten af den enkelte skoles undervisningspraksis og herigennem sikre elevernes faglige, trivselsmæssige og alsidige udvikling. De fem temaer er:

- 1) Udvikling af skolens professionelle kapacitet
- 2) Organisering af den samarbejdende skole
- 3) Læringskultur og faglig progression
- 4) Skolelederens rolle i udviklingen af undervisningspraksis
- 5) Evalueringskultur

1) Udvikling af skolens professionelle kapacitet

Syntesen viser først og fremmest, at pædagogisk ledelse udøves mest effektivt, når skoleledere sætter fokus på og løbende udvikler skolens professionelle kapacitet. Kapacitetsudviklingen kan dels ske gennem rekruttering og fastholdelse af fagligt dygtige og engagerede lærere, dels gennem afskedigelse af ukvalificerede medarbejdere, samt gennem løbende opkvalificering og efteruddannelse af lærere såvel som skolelederne selv. Der kan på baggrund heraf peges på, at en mulig fortolkning af forskningsresultaterne er, at udviklingen af skolens professionelle kapacitet er en central forudsætning for udøvelsen af forskellige, virkningsfulde ledelsespraksisser indeholdt i pædagogisk ledelse, og kapacitetsudviklingen kan dermed ses som det første skridt til at forbedre skolens undervisningspraksis og herigennem elevernes faglige progression.

2) Organisering af den samarbejdende skole

Enkelte ledelsespraksisser i temaet om den samarbejdende skole synes også at være perspektivrige, hvis eleverne skal have et fagligt løft i grundskolen. Dette gælder særligt for anvendelsen af kollaborativ ledelse og at drive en åben og inddragende skole, hvor lærere, forældre og lokalsamfund i fællesskab understøtter elevernes læring og udvikling. Den enkelte skoleleders kompetencer og villighed til at uddelegere ledelseskompetencer kan således også være befordrende for elevernes faglige udvikling. Det brede og integrerede samarbejde mellem skole, hjem og lokalsamfund synes i den henseende at være særligt afgørende, da hverken skolens eksterne samarbejde eller det interne samarbejde mellem lærerne isoleret set synes at skabe de ønskede faglige effekter for eleverne.

3-4) Læringskultur og faglig progression samt skolelederens rolle i udviklingen af undervisningspraksis

Kernen af pædagogisk ledelse udgøres af ledelsesopgaver og -praksisser relateret til skolens læringskultur, skolelederens rolle i udviklingen af undervisningspraksis og skolens generelle evalueringskultur. Også her peger syntesen på en række virkningsfulde, ledelsesmæssige tiltag. Skolelederens opretholdelse af et godt og stringent disciplinært klima i og uden for klasseværelset synes således at være en betingelse for udviklingen af en læringskultur, som understøtter elevernes faglige progression. Samtidig viser syntesen, at elevernes faglige resultater kan styrkes, når skolelederen rykker helt tæt på læringssituationen og involverer sig i udviklingen af undervisningens indhold, metoder og praksis.

5) Evalueringskultur

De positive effekter af en stærk læringskultur og undervisningspraksisser af høj kvalitet kan endvidere forstærkes, når der på skolen er en generel tilgang til og prioritering af evaluering, og undervisningens løbende tilrettelæggelse understøttes af evalueringsaktiviteter i klasseværelset. Disse evalueringsaktiviteter indebærer, at elevernes faglige udvikling monitoreres tæt, og at undervisningen tilpasses og differentieres på baggrund af evalueringernes resultater. Det synes dermed afgørende for skolers faglige resultater, at skolelederen understøtter og fremmer lærernes brug af evalueringer på klasseniveau. Kortlægningen viser imidlertid også, at vi fortsat mangler viden om, hvilke specifikke evalueringsindsatser i klasseværelset der er virkningsfulde. Desuden viser kortlægningen, at syntesen ikke kan påvise positive effekter af skolens databaserede beslutningstagning på elevernes faglige udvikling.